

Бакиева С.Т., Качкынчиева А.Ж.

ТАРБИЯ ИШИН ОПТИМАЛДАШТЫРУУ

Бакиева С.Т., Качкынчиева А.Ж.

ОПТИМИЗАЦИЯ ВОСПИТАТЕЛЬНОЙ РАБОТЫ

S.T. Bakieva, A.Zh. Kachkynchieva

OPTIMIZATION OF EDUCATIONAL WORK

УДК: 371.36.45

Бул макалада автор жогорку окуу жайларында студенттерге билим, тарбия берүүдөгү оптималдаштыруу жолдоруна токтолгон.

This article is devoted to the way of bringing up the students` during their auditorial hours.

Данная статья рассматривает пути оптимизации в обучении и воспитании студентов.

Биздин өлкөдө жетилген улуттук коомду куруу процессин мамлекеттик улуттук тарбияны толук иштеп чыгууну жана аны иш жүзүндө турмушка ашырууну талап кылат. Бул коомго татыктуу инсанды калыптандыруу анын органикалык бөлүгү болуп саналат. Коомдук өнүгүүнүн турмуштук керектөөлөрүн чагылдырып, улуттук эстетика өсүп келе жаткан муунду тарбиялоо жана анын максаттары менен функцияларын аныктоо ишинде улуттук тарбиянын составдык бөлүгү катарында бир кыйла орчундуу орунду ээлейт жана ал боюнча талыкпастан олуттуу иш чаралар иштелип чыгуу зарылдыгы келип отурат. Ал учун эстетикалык тарбиялоо системасынын бүткүл өзгөчөлүктөрү менен кошо негиздөө, жалпы билим берүүчү, кесиптик жана жогорку окуу жайлардын тарбиялоо иштеринин негизги багыттарына ылайык анын маанисин жана түзүлүштөрүн жакшылап көңүл буруп карап чыгуу зарылдыгы пайда болуп отурат. Буга байланыштуу илимий-техникалык прогресстин азыркы кездеги өсүшү студенттердин бүткүл окуу иштерин өркүндөтүүнүн оптималдуу жолдорун издөөнү талап кылат. Окуу процессин оптималдаштыруу азыркы кездеги билим-тарбия берүүчү окуу жайларынын көңүлдөрүнүн борборундагы милдеттердин бири болуп саналат. Студенттердин тарбия жана билим алуу жагынан өнүгүү деңгээлинин жогорулашы, тарбиялоонун жана окутуунун азыркы кездеги техниканын өнүгүшү жана илимий маалыматтардын зор даражада өсүшү көп сандагы карама-каршылыкты түздү. Ошондуктан жалпылаштыруу жолу менен алардан чыгуунун негизги ыкмасы талап кылынат. Студенттердин тандаган кесибине ылайык окуу жайлардагы тарбия иштерин азыркы талапка ылайыктуу куралдандырып жана атайын теориялык билимдердин ролун жогорулатууну пайда кылган прогресс кесипке окутууда анын ар бир кадамына практикалык жагынан ачык-айкын баа берүү зарылчылыгын түзөт, мунун өзү келечектеги кесип ээлерин, башкача айтканда бүгүнкү студенттерди даярдоо процессин оптималдаштырууга олуттуу талаптарды коет. Ошондуктан,

жалпысынан алганда окутуу процессин, айрыкча жаштардын тандап алган кесиптерине ылайык окутууну жалпылаштыруу практикалык чоң мааниге ээ болот. Студенттерди эстетикалык тарбиялоодо «оптималдаштыруу» термини ар түрдүү факторлорду айкалыштыруу менен бирге максатка ылайык келген варианты колдонуу катарында пайдаланылат. Билим берүүдө мунун манызы «Окуу-тарбия ишин жалпылаштыруу деп окуу жайларда студенттерди окутууда, улуттук духта тарбиялоодо жана өнүктүрүүдө конкреттүү шарттар үчүн убакытты жана күч-аракеттерди аз сарптап барган сайын жогорку натыйжаларга жетишүүгө жардам берүүчү, аны өркүндөтүү боюнча чаралардын системасын түшүнүү керек» деген түшүнүктү берет. (Ю.К.Бабанский. Педагогика и психология «Как оптимизировать процесс обучения 2-6-бет.1998.»). Эстетикалык тарбия боюнча ар бир окуу дисциплинасын жалпылаштыруу ар кандай факторлордон түзүлөт жана ар бир дисциплина боюнча сабактардын зарыл көлөмү эске алынат. Жалпылаштыруу планында мүнөзү боюнча ар түрдүү маалыматтарды камтыган же билимдин ар түрдүү жактарынан материалдарды пайдаланган дисциплиналар өзгөчө кыйынчылыкты туудурат. Мындай дисциплиналарды окутууда маалыматтардын ар кыл түрлөрүнүн ортосунда оптималдуу катнаштарды колдонуу кошумча аспект болуп саналат. Оштогу келечектин юристерин даярдоочу юридикалык институтунда жогоруда айтылган иш чаралар бир кыйла жолго коюлуп калды деп айтууга болот. Анткени, укуктардын түрлөрү менен бирге эле тарых, философия, кыргыз, орус жана англис тилдери, ушул сабактар эстетикалык циклдин предметтери болуп калат. Аны тереңдетип өтүүдө бир нече дисциплиналардан маалыматтар пайдаланылат. Бул жөнүндө азыркы убакта колдонулуп жаткан жумушчу программада көрсөтүлгөн. Биринчи, экинчи курстарда кыргыз, орус жана англис тилдерин окутуу, бултилерде тура сүйлөөгө, жазууга бардык алган билимдери тил аркылуу гана жеткиликтүү экендигин баса көргөзүп кетүү зарыл. Мындай кеңири камтылган тарбия берүү предметинин таасир көрсөтүүчү зор күчүнө таянып, укуктук тарбия интеллектуалдык кызыктыруучу чоң күчкө ээ болот жана студенттердин көпчүлүгүчүн англис тили кызыктуу жана сүйүктүү сабак катары өтүлөт.

Ошондой болсо да англис тили сабагын отуудо жалпылаштыруу өзгөчө деп ойлойм. Анткени,

англис тилин дүйнөлүк тил катары эле окутпастан, укук, конституциянын негиздери ушул тилде топтолгонун айта кетүү ашык болбойт. Мына ушуга байланыштуу сабакта өтүлүүчү материалдарды үйрөнүүгө бөлүнгөн сабактын саны бир аз көбөйсө көбүрөөк натыйжа берет беле деген ой келет. Биринчи кезекте студенттер өтүлгөн бардык материалдарды жалпылаштырып өздөштүрүп, анализдей билгенде гана окутуунун негизги максаты, башкача айтканда студенттердин өздөрүн кесипке даярдоосу ишке ашат. Анткени, англис тилинин грамматикасы эле эмес Англия, Американын юристери, юридикалык жана сот системалары жөнүндө да тексттер кңири өтүлөт. Улуттук тарбияны оптималдаштыруу бүтүндөй алганда татаал, өзүнүн чечилишин талап кылган проблема болуп эсептелет. Ошондуктан практика жүзүндө манилүү деп эсептелген оптималдаштыруунун бир түрү – үйрөнүп жаткан тил аркылуу, ошол элдин жетишкен ийгиликтерине маани берип, жакшы жактарын өз элинин кызыкчылыгына, өнүгүүсүнө

жумшай билүүгө тарбиялоо – чоң жетишкендик. Булардын бардыгы окуу жайды бүтүрүп чыгуучу студенттерге алардын келечектеги кесиби койгон талаптардан келип чыгат. Жетиштүүлөмдө сөз өстүрүү практикасын кеңири жайылтууга өтүү, ага жетишүү кафедрадагы ар бир окутуучунун алдыга койгон максаты. Анткени, юристтик кесип – туура, так, уккулуктуу сүйлөөнү жана аткарган иштерин адабий тилде түшүнүктүү түрдө кагазга түшүрө билүүнү талап кылган кесип. Мына ошентип, биздин окутуучулар келечектеги кара кылды как жарган, адилеттүү, өз кесибин сүйгөн, чыныгы ыкласы менен өз элине кызмат кылууга даяр юристтерге тил жагынан тура багыт берип эмгектенип келе жатышат.

Адабияттар:

1. Бим-Бад Борис Михайлович. Мудрость воспитания: Москва «Педагогика» 1997.
2. Горская Галина Ивановна. Организация учебно-воспитательного процесса. - М. «Просвещение» 1996.
3. Кут билим газетасы. 2014
4. Билим булагы

Рецензент: к.филос.н. Аблазов К.